AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2021 / 34 • Haziran

YAPICI BİR YAKLAŞIM: KUTUPLAŞMIŞ BİR DÜNYADA AVİM

Teoman Ertuğrul TULUN-Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist/Analist

2 Haziran 2021 tarihi itibariyle, Ankara-merkezli kâr amacı gütmeyen ve mütevazi imkanlara sahip bir düşünce kuruluşu olarak Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) çalışmalarında on ikinci yılını doldurmuş olacak. Önceki bir yazımızda belirtildiği üzere, kurumsal kimliğinin başlangıç tarihi 2 Ocak 2009 olsa dahi, AVİM tarafından bir düşünce kuruluşu yapısı ve anlayışı içerisinde yürütülen çalışmalar daha da eski yıllara kadar gitmektedir.[1]

Söz konusu on iki yıl içinde, AVİM Türkiyenin yakın çevresinin, Avrasyanın ve ötesinin geçmişi ile bugününü derinlemesine inceleme fırsatına sahip olmuştur. Son kırk yıl içinde, ülkeler özelinde ve küresel toplum genelinde farklı siyasi inançlar ve duruşlar itibariyle artan oranlarda kutuplaşma söz konusudur. Birleşmiş Milletler tarafından kısa süre önce yapılan bir küresel ankete göre, dünyada benzeri görülmemiş boyutlarda bölünme ve uyuşmazlık mevcuttur. Birleşmiş Milletlerin 75inci yıldönümünü kutlamak üzere bir yıl boyunca yapılan istişarelerin sonuçlarını yansıtan rapor, 193 ülkede 1,5 milyonu aşkın kişinin umutları, korkuları ve beklentilerini kapsayan bir anket içermektedir.[2]

Rapora göre, özellikle sosyal medyaya olan bağımlılık bireyler arası kutuplaşmayı artırmıştır. Söz konusu bağımlılık bireylerin mensubu oldukları ülkelerde ve bu ülkelerin hükümetlerinde olumsuz etkilere yol açmıştır. Günümüz dünyasında, bireyler etraflarındaki küçük arkadaş çevrelerinden, yani hem-fikir bireylerden bilgi almayı tercih etmektedirler. Bir başka deyişle, kendileri ve sosyal çevreleri için yankı odaları[3] oluşturmaktadırlar. Söz konusu yankı odaları aslında kendi başlarına bireyleri, toplumları, hükümetleri veya ülkeleri kutuplaştırmamaktadır. Kutuplaştırmayı teşvik edenler esasen bu yankı odaları içinde faaliyet gösteren etkileyiciler/*influencers*dır (sosyal medyada yüksek etki sahibi bireyler).[4]

Çoğumuz bir etkileyicinin/*influencer*ın ne olduğu konusunda oldukça iyi bir fikre sahibiz. Söz konusu terim; yaşam biçimi sosyal medyada reklam yayınlayan farklı markalar tarafından desteklenen bir bireyi akla getirmektedir. Sosyal medya içerisindeki gruplar genelde belirli bir yapılanmaya sahiptir: grubun merkezindeki az sayıdaki kişi veya belki de tek bir kişi, grubun çevresindeki çok sayıdaki kişi ile bağlantı içerisindedir. Bu sosyal ağların çevresindeki çok sayıdaki kişi az oranda bağlantıya sahip iken, grubun merkezindeki az sayıdaki kişi, yani etkileyiciler, hemen hemen herkes ile bağlantı

halindedirler. Dolayısıyla, bu bireyler grup üzerinde orantısız bir boyutta etki uygulayabilecek güçlü bir konumda bulunmaktadırlar.[5]

Esas sorun; söz konusu etkileyicilerin davranışları kutuplaştırıcı, bölücü veya ayrımcı bir nitelik kazandığı zaman ortaya çıkmaktadır. Bu davranışların etkileri söndürülmesi güç bir orman yangını gibi yayılmaktadır. Bu durum günümüz dünyasında, yani İnternetin toplumun ayrılmaz bir parçası haline gelmekte olduğu/gelmiş olduğu yıllarda doğan nesiller bağlamında özellikle önemli bir hale gelmiştir. Şu anda en fazla yirmili yaşlarda olan bu genç insanların tarihi çoğunlukla çevrimiçi olarak yazılmaktadır. Günümüzde geleneksel medya veya kurumlar tarafından her zaman yansıtılmayan farklı siyasi düşünceler, gittikçe artan oranlarda çevrimiçi olarak ifade edilmektedirler. Bu duruma, düşünce kuruluşları tarafından yapılan gri yayınlar dahildir. Bu genç nesillerin varlık gösterdikleri çevrimiçi alanlardaki siyasi söylemlerin etkileyicilerin hakimiyeti altında olduğunun altını çizmek gerekmektedir.[6] Bu noktada, şu can alıcı soru ortaya çıkmaktadır: Genellikle beğeni/destek oyu/*mention*/*retweet* vs. üzerinden ilgi isteyen internet günlüğü (blog) yazarlarının, YouTube/Instagram/TikTok fenomenlerinin ve faal Twitter kullanıcılarının özellikle genç nesiller için siyaseti şekillendirmelerine hazır mıyız? Kurumların bu tablodaki yeri nedir?

Yukarıda bahsedilen bireylerin aksine; AVİM, Toplum 5.0 içinde bir etkileyici konumunda değildir.[7] Ancak AVİM, güvenilir bilgi üretme kapasitesi ile zor ve kutuplaştırıcı bir ortamda araştırmacılar için bir sığınak görevi görmesi dolayısıyla sadık bir takipçi kitlesine sahiptir. Buna ek olarak AVİM; diğer bazı bireylerden veya kurumlardan farklı olarak, nefretin ve ayrımcılığın yayılmasının karşısında durmuş ve farklı alanlarda yapıcı bir yaklaşım benimsemiştir.

Bu yapıcı yaklaşımın bazı örneklerini verebiliriz. 2013 yılından bu yana AVİM, Yapıcı Avrasyacılık kavramını Avrasya çalışmalarında öne çıkarmaktadır. Yapıcı Avrasyacılık kavramı Batıya alternatif aramayı veya bölgesel hegemonya elde etmeyi temel alan Avrasya anlayışını reddetmekte, yeni rekabetler ve düşmanlıklar yaratmak yerine, değişen bir dünyada Türkiyenin kendisini daha iyi konumlandırabilmesi adına yeni iş birliği yolları açmayı amaçlamaktadır.[8] AVİM bu bağlamda çatışma yerine iş birliğine öncelik veren bir yaklaşım izlemek yönünde gayret göstermektedir.

Bir başka örnek, dilediğimiz sıklıkta olmasa bile; Türk-Ermeni ilişkileri, Türkiye-Ermenistan ilişkileri ve 1915 Olaylarına ilişkin tarihi/hukuki/siyasi uyuşmazlık konusunda çok farklı görüşleri ve duruşları olan -Ermeni kökenli olsun veya olmasın- kişilerle toplantılar, görüşmeler ve mülakatlar düzenlemiş olmamızdır.[9] Bu tür etkinliklerin düzenlenmesi hiçbir zaman kolay olmamıştır; zira söz konusu konular, ister Türk veya Ermeni olsun, insanlarda güçlü duygulara sebebiyet vermekte ve bu sebeple de insanların böyle etkinliklere katılmakta çeşitli tereddütleri olmaktadır. Bu bağlamda şu önemli hususları hep hatırda tutmamız gerekmektedir: bizimle tartışan kişiye karşı ne kadar yoğun (olumsuz) duygular hissetsek de o kişi bir insan olarak saygı görmeyi hak etmektedir ve insanlar olarak şaşırtıcı bir oranda ortak umutlara, korkulara ve beklentilere sahibiz.

AVİM, bir düşünce kuruluşu olarak çalışmalarının ve etkinliklerinin tüm alanlarında söz konusu yapıcı yaklaşımı genişletmeye gayret etmiştir ve bu kapsamda çalışma alanına

giren konularda ürettiği bilginin yayımlanmasına özen göstermiştir. Bu amaçla uyguladığı yöntemlerden biri, farklı nesillerden farklı bakış açılarına sahip araştırmacılar için güvenilir ve güvenlikli fiziksel ve çevrimiçi bir iş birliği ortamı sağlamaktır. Buna ek olarak AVİM, yüksek eğitimlerini tamamlamış genç araştırmacılara kaliteli staj fırsatları sağlamayı bir birincil görev olarak saymıştır.

AVİM tarafından kullanılan bir başka yöntem, farklı araştırmacılar tarafından üretilen çalışmalar için bir dağıtım ağı sağlamaktır. Bu sebeple, yayınladığı yarı-akademik ve akademik dergiler ile birlikte, internet sitesinde bütün araştırmacıların erişebileceği bir Blog bölümü yaratmıştır. Bu yaklaşım AVİMin bilgi havuzunu genişletmekle kalmayıp; yaş, nesil veya siyasi ilişkisine bakmaksızın, Türk ve uluslararası okuyucu kitlelerine ulaşmasını sağlamıştır.

AVİM olarak, nefreti aşılayan yaklaşımlar ile genç nesillere huzurlu ve mutlu bir dünya teslim etmenin mümkün olmayacağına inanmaktayız. Nefret söyleminin insanlık için ciddi sorunlara sebep olduğunu tarih bizlere defalarca göstermiştir: nefret söylemi birçok savaşa ve sayısız acılara yol açmıştır. Bu itibarla, önümüzdeki dönemde yapıcı yaklaşımımıza inanç ve samimiyetle devam edeceğiz. Öncelikli hedeflerimiz genç nesillere ulaşmak, onlara güvenilir bilgi sağlamak ile halklar ve ülkeler arasında nefretin kışkırtılmasının karşısında durmaktır.

[1] Teoman Ertuğrul Tulun, Onbirinci Kuruluş Yıldönümünde AVİM, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2020/5, 27 Ocak 2020, https://avim.org.tr/tr/Yorum/ONBIRINCI-KURULUS-YILDONUMUNDE-AVIM

[2] Lisa Schlein, UN Survey Reveals a Deeply Polarized World, *Voice of America*, January 8, 2021, https://www.voanews.com/science-health/un-survey-reveals-deeply-polarized-world

[3] Yankı Odası: İletişim ve tekrarın karşıt fikirlerden yalıtıldığı, söz konusu yalıtımın katılımcıların inançlarını güçlendiren veya pekiştiren bir kapalı sistem.

[4] Damon Centola, Why Social Media Makes Us More Polarized and How to Fix It, *Scientific American*, October 15, 2020, https://www.scientificamerican.com/article/why-social-media-makes-us-more-polarized-and-how-to-fix-it/

[5] Centola, Why Social Media Makes Us More Polarized and How to Fix It.

[6] Joshua Citarella, Are We Ready for Social Media Influencers Shaping Politics?, *The Guardian*, April 24, 2021, https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/apr/24/social-media-influencers-shaping-politics

[7] Toplum 5.0: Dijital dünya ile fiziksel alanı birleştiren bir sistem vasıtasıyla ekonomik gelişimi sosyal sorun çözümü ile dengelemeye çalışan bir insan-merkezli kültür.

[8] Mehmet Oğuzhan Tulun ve Teoman Ertuğrul Tulun, Yapıcı Avrasyacılık Arayışı, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2017/52, 16 Haziran 2017, https://avim.org.tr/tr/Yorum/YAPICI-AVRASYACILIK-ARAYISI

[9] Örnek olarak bakınız: Turkish-Armenian Dialogue, *Center for Eurasian Studies (AVİM)*, conference book, April 26, 2014, https://avim.org.tr/tr/Rapor-KonferansKitaplari/35/pdf ; Projections For The Future Of Turkish-Armenian Relations *Center for Eurasian Studies (AVİM)*, Conference Book No: 18, March 2016, https://avim.org.tr/tr/Rapor-KonferansKitaplari/53/pdf

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır ve Ankara Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi doktora öğrencisidir. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşimle odaklanmaktadır.

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Bilkent *Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde doktora adayıdır.* Avrupa Birliği Çalışmaları, Toplumsal Hareketler, Irkçılık ve Nefret Söylemi Çalışmaları ve Devlet İnsanası *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Alıntı bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul TULUN Mehmet Oğuzhan. 2026. "YAPICI BIR YAKLAŞIM: KUTUPLAŞMIŞ BIR DUNYADA AVİM." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2021 / 34. Haziran 01. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/YAPICI-BIR-YAKLASIM-KUTUPLASMIS-BIR-DUNYADA-AVIM

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır